

М. С. ВАСІН

Максим Сергійович Васін, аспірант Львівського університету бізнесу та права, виконавчий директор Інституту релігійної свободи

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА

Початок російської агресії проти України у лютому 2014 р. та подальші бойові дії на Сході України, спрямовані на захист суверенітету, територіальної цілісності та незалежності України, ще більше актуалізували проблематику впровадження інституту військового капеланства (священства) у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Якщо раніше вітчизняні наукові дослідження у цій сфері здебільшого теоретично осмислювали роль військових капеланів у війську, їхній вплив на морально-психологічний стан військовослужбовців, аналізували історичне підґрунтя та іноземний досвід військового капеланства, то на сьогодні важливою є наукова розробка законодавчих змін, які б забезпечили впровадження практичних механізмів реалізації права військовослужбовців на свободу віросповідання через функціонування інституту військового капеланства.

Аналіз досліджень і публікацій у цій сфері свідчить, що теоретичні проблеми впровадження військового капеланства достатньо добре опрацьовані українськими вченими. Зокрема, ці питання досліджували А. Афанасьєв, В. Бондаренко, Ю. Кальниш, Р. Коханчук, С. Лисенко, Р. Небожук, О. Саган, Д. Садов'як, Г. Селещук, С. Сьомін, В. Чорний. Однак більшість цих наукових публікацій стосуються ситуації мирного часу, коли Збройні Сили України та інші військові формування не були задіяні до проведення антитерористичної операції на Сході України, і питання впровадження військового капеланства не стояло настільки гостро. Протягом останніх трьох років українські науковці продовжували досліджувати цю проблематику з огляду на нові умови діяльності як українського війська, так і військових капеланів. Серед останніх досліджень окремо можна відзначити публікації Л. Владиченко¹, Е. Дробка², С. Здіорука, Ю. Кривенко, Ю. Решетнікова³.

Водночас подальшої наукової розробки потребує питання законодавчого врегулювання взаємодії держави і релігійних організацій у процесі впровадження військового капеланства, створення належної законодавчої основи для розвитку коопераційної (партнерської) моделі державно-церковних відносин в Україні. Актуальність такого наукового дослідження обумовлюється прискореним впровадженням військового капеланства в структурі Збройних Сил України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України та інших військових формувань в умовах слабкої законодавчої основи. Прогалини у законодавчому регулюванні діяльності військових капеланів певною мірою усуваються шляхом прийняття підзаконних актів, однак відомчі акти Міністерства оборони України та інших відомств не можуть бути альтернативою законам у питаннях, які стосуються компетенції та меж повноважень органів державної влади (ч. 2 ст. 19 Конституції України) та гарантій прав і свобод громадян (п. 1 ч. 1 ст. 92 Конституції України). На недостатність законодавчої основи для повноцінного впровадження військового капеланства в Україні звертає увагу переважна більшість українських науковців.

Метою даної статті є аналіз найновіших пропозицій щодо вдосконалення законодавства України, на основі якого забезпечується право військовослужбовців на свободу віросповідання, з урахуванням міжнародних стандартів щодо свободи совісті та релігії, зокрема практики Європейського Суду з прав людини. Висувається гіпотеза про те, що питання подальшого практичного впровадження інституту військового капеланства в Україні можливо вирішити лише шляхом прийняття окремого закону про військове капеланство в Україні, спрямованого на врегулювання відносин держави та релігійних організацій під час взаємодії у сфері задоволення релігійних потреб військовослужбовців.

В Україні вже мали місце спроби розширити законодавчу базу у сфері діяльності військових капеланів, однак до цього часу всі вони були безуспішні. На розгляд Верховної Ради восьмого скликання вносилося кілька законопроектів з даної проблематики. Серед них проект № 1153 від 2 грудня 2014 р. (суб'єкт подання – Юрій Мірошниченко), який розроблявся за участі представників Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій та експертів ще у 2013 р., а тому вже не здатен врегулювати весь комплекс сучасної проблематики військового капеланства в умовах АТО. Решта ініціатив, зокрема законопроекти № 2249 від 26 лютого 2015 р. та № 2993 від 3 червня 2015 р. народного депутата Семена Семенченка, були настільки низької якості, що не мали шансів здобути підтримку навіть у профільному парламентському комітеті, і зрештою були відкликані та зняті з розгляду.

Однак відсутність належного законодавчого регулювання, хоча й суттєво ускладнює діяльність військових капеланів в умовах бойових дій на Сході України та реальних ризиків для їхнього життя і здоров'я, однак не зупинило цей напрям душпастирського служіння українських церков і релігійних організацій. Розпоряд-

ження Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 677-р про створення капеланської служби у Збройних Силах України, Національній гвардії та Державній прикордонній службі України стало основою для прийняття відомчих актів Міністерством оборони України (далі – Міноборони) та Міністерством внутрішніх справ України (далі – МВС), спрямованих на унормування фактичної діяльності військових священиків та вирішення питання про створення відповідних штатних посад. Однак ці відомчі акти не можуть вирішити ті питання, які відповідно до Конституції України можуть врегулюватися лише законами.

Станом на грудень 2017 р. Міноборони відкрило 66 посад військових капеланів, Головне управління Національної гвардії – 44, Адміністрація Державної прикордонної служби – 32 та Адміністрація Державної спеціальної служби транспорту – 8. Загальна кількість уведених посад військових капеланів нині становить 150 одиниць. Зокрема, на сьогодні Міноборони укомплектувало посади військових капеланів у бойових бригадах Збройних Сил України та медичних закладах Міністерства, а до кінця 2017 р. планує завершити другий етап формування капеланської служби у Збройних Силах України, який передбачає введення додатково 35 посад військових капеланів у визначені бойові військові частини до рівня окремого батальйону⁴. Таким чином, найближчим часом у штаті Збройних Сил України працюватиме 101 військовий капелан, що актуалізує питання законодавчої регламентації механізму взаємодії держави і релігійних організацій у питанні належної організації військового капеланства.

Говорячи про засади взаємодії держави і релігійних організацій у сфері впровадження військового капеланства, слід виходити з того, що самостійно органи державної влади не здатні забезпечити задоволення релігійних потреб військовослужбовців, оскільки такого роду душпастирська функція притаманна саме релігійним організаціям та їхнім священнослужителям. Відтак, впровадження військового капеланства неможливе без взаємодії відповідних урядових структур та органів військового командування з релігійними організаціями. У даному випадку йдеться про розвиток коопераційної (партнерської) моделі державно-церковних відносин, яка не суперечить конституційному принципу відокремлення держави і церкви (релігійних організацій), що відповідає міжнародним стандартам забезпечення свободи совісті та віросповідання.

Зобов'язання України в рамках Організації з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) згідно з Віденським документом 1989 р. передбачають, що держави-учасниці будуть поважати право релігійних об'єднань «обирати, призначати та замінювати свій персонал згідно своїх відповідних вимог та стандартів, а також будь-яких вільно досягнутих домовленостей між ними та державою»⁵. Останнє положення може застосовуватися, зокрема, і до угод про взаємодію держави і релігійних організацій щодо підготовки, відбору та призначення на місце служіння священиків-капеланів у військових формуваннях. Прикладами таких угод є конкордати, укладені між Католицькою Церквою та урядами окремих держав (Польща, Хорватія, Естонія, Італія, Литва, Іспанія, Словенія, Боснія та Герцеговина), та договірні взаємовідносини в державах, де церква має державний чи офіційний статус (Англія, окремі Скандинавські країни), а також взаємодія з окремими церквами в умовах прихованої конфесійності держави (Греція)⁶.

Переважає співробітництво держави з окремими релігійними організаціями, які об'єднують більшість віруючих країни, та укладання відповідних угод з ними не суперечить ст. ст. 9 та 14 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Умовою для цього є об'єктивне і розумне пояснення того, чому саме з цими церквами чи релігійними організаціями держава укладає такі домовленості. У практиці європейських держав це часто обґрунтовується особливою історичною, духовною і традиційною роллю окремих церков, зокрема традиційних чи державних, у становленні та житті суспільства. Більш того, Європейська Комісія з прав людини, яка до 1998 р. розглядала заяви до Європейського Суду на предмет їх прийнятності, визнала такими, що не суперечать положенням Конвенції, інші різноманітні форми взаємодії держави і релігійних організацій, які виходять за межі принципу рівності, серед яких можливість держави надавати фінансову підтримку окремим релігійним організаціям у межах державно-церковної кооперації (партнерства), різновидом якого є співпраця у впровадженні військового капеланства⁷. Таким чином, переваги для окремих релігійних організацій у зв'язку з укладанням з державою угод про взаємодію в окремих сферах суспільного життя можуть бути виправдані за наявності достатньо вагомих для цього підстав, які ґрунтуються на різній мірі взаємодії держави з тими чи іншими релігійними організаціями, а відмінне правове регулювання в цьому випадку не буде вважатися Європейським Судом порушенням ст. 14 Конвенції, яка забороняє дискримінацію⁸.

В Україні також набула поширення практика укладення угод про співробітництво між центральними органами виконавчої влади та окремими церквами і релігійними організаціями, однак їхній характер за змістом більше нагадує декларації про співробітництво, ніж двосторонні договори, які вирізняються конкретними юридичними наслідками у вигляді набуття прав та взаємних обов'язків сторін. Це певною мірою пояснюється тим, що питання договірних відносин між органами державної влади та релігійними організаціями на сьогодні врегулюється лише положеннями ч. 3 ст. 9 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», які передбачають, що «не регламентовані законом відносини держави з релігійними управліннями і центрами, в тому числі й тими, що знаходяться за межами України, регулюються відповідно до домовленостей між ними і державними органами»⁹. Враховуючи те, що в умовах поліконфесійності українського суспільства та відсутності єдиної Української Помісної Православної Церкви неможливо на законодавчому рівні передбачити один уніфікований підхід до взаємодії держави з релігійними організаціями, саме такого роду двосторонні угоди могли б врахувати особливості різних конфесій. Наприклад, відмінності ієрархічних церков і релігійних об'єднань незалежних релігійних громад, а також специфічні застереження щодо тих релігійних організацій,

керівні центри яких знаходяться в державі-агресорі, враховуючи у такий спосіб зауваження науковців С. Здіюрука та О. Сагана¹⁰. Однак чинне законодавство не регламентує межі компетенції органів державної влади, в яких вони можуть діяти під час укладання таких угод, що унеможливило надання релігійним організаціям, які на договірних засадах залучаються до впровадження військового капеланства, будь-яких інших прав і можливостей, ніж ті, що прямо передбачені законами. Таким чином, двосторонні угоди між органами державної влади та релігійними організаціями зможуть стати ефективним правовим механізмом взаємодії у сфері військового капеланства лише у разі чіткої регламентації предмета таких домовленостей і можливих юридичних наслідків спеціальним законом про військове капеланство.

На думку С. Здіюрука, в Україні необхідно запровадити систему конкордатів з метою забезпечення організації взаємин між державою і релігійними організаціями укладанням двосторонніх договорів. Це вчений пропонує реалізувати шляхом внесення відповідних змін до Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації»¹¹. Однак, з нашої точки зору, недоцільним є віднесення питань державно-церковних відносин в Україні на рівень міжнародного права, адже наша національне законодавство та органи державної влади забезпечують доволі високий рівень релігійної свободи. Натомість законодавчі зміни у цій сфері повинні стосуватися не самої можливості укладання такого роду двосторонніх договорів, що вже передбачено ст. 9 Закону, а повинні деталізувати предмет таких договірних взаємовідносин, можливі права та обов'язки сторін, в тому числі переваги для релігійних організацій, які забезпечуватимуть запит держави на військових капеланів. До таких переваг можна віднести можливість для певних релігійних організацій, які уклали відповідні угоди з Міністерством оборони, МВС та іншими урядовими структурами, делегувати своїх священнослужителів на штатні посади військових капеланів, отримувати державне фінансування на оплату їхньої роботи, створювати відповідні профільні інституції в складі релігійних об'єднань – військові ординаріати (епархії).

Важливо підкреслити, що такі законодавчі новації вже знайшли відображення в проекті Закону України «Про військове капеланство», розробленому за ініціативи Департаменту зовнішніх зв'язків в Україні Патріаршої курії Української греко-католицької церкви та за участі фахівців Асоціації українських правників, Інституту релігійної свободи, Верховної Ради України, який був представлений широкому загалу під час Круглого столу 12 грудня 2017 р. та знаходиться на завершальній стадії узгодження з представниками різних конфесій¹². Зазначений законопроект став результатом кількарічної роботи експертів і представників різних церков, враховуючи необхідність комплексного підходу до вирішення питань упровадження військового капеланства, у тому числі особливості душпастирської опіки військовослужбовців в умовах бойових дій та реальної загрози для життя та здоров'я військових капеланів.

Цей комплексний законопроект пропонує визначити структуру військового капеланства, яка складається з уповноважених релігійних об'єднань за військово-капеланство, військових ординаріатів (епархій), військових капеланів, помічників військових капеланів, міжконфесійних дорадчих органів з питань військового капеланства та підрозділів з питань військового капеланства у структурі Міноборони, МВС, Держприкордонслужби, Мінінфраструктури. Проект також визначає вимоги до військових капеланів, їхні права та обов'язки, підпорядкування, навчання, вирішує питання матеріально-технічного та іншого забезпечення військового капеланства, а також визначає відповідальність за порушення законодавства про військово-капеланство. Також врегульовується питання грошового забезпечення та соціального захисту військових капеланів, для яких пропонуються такі самі умови, як і для військовослужбовців.

Законопроект передбачає, що посади військових капеланів встановлюються з розрахунку один військовий капелан на не більше ніж 500 військовослужбовців. Однак зазначене положення є рамковим і може коригуватися підзаконними актами відповідно до специфіки різних військових формувань. Водночас, враховуючи поліконфесійність українського суспільства, створюються умови для забезпечення свободи віросповідання та релігійних потреб військовослужбовців різних конфесій. Зокрема, у випадках, коли військовослужбовець виявляє бажання отримати душпастирську опіку від священнослужителя іншого релігійного об'єднання, ніж наявний військовий капелан, командир (начальник) військового з'єднання, частини чи установи, а також військовий капелан, запрошують священнослужителів відповідного релігійного об'єднання для індивідуальних зустрічей на безоплатній основі або надають можливість таким військовослужбовцям брати участь у богослужіннях і релігійних обрядах за межами військових з'єднань, частин, установ у вільний від виконання обов'язків військової служби час.

Важливою новацією даного законопроекту є створення військових ординаріатів (епархій) у структурі релігійних об'єднань, які діятимуть як окремі юридичні особи з неприбутковим статусом та реєструватимуться в порядку, передбаченому Законом України «Про свободу совісті та релігійні організації» – за зразком створення релігійними центрами духовних навчальних закладів. Передбачається, що право створювати військові ординаріати матимуть лише ті релігійні центри, військові капелани яких обіймають посади у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Підставою для цього є угода про співробітництво між відповідним центральним органом виконавчої влади та релігійним центром щодо задоволення релігійних потреб військовослужбовців і працівників Збройних Сил України, інших військових формувань та членів їхніх сімей, яка передбачає можливість створення військового ординаріату.

За задумом авторів законопроекту, саме через військові ординаріати буде скеровуватися діяльність військових капеланів церковним керівництвом (відповідним єпископом), оскільки трудова угода з військовим капеланом буде укладатися саме військовим ординаріатом у межах державного замовлення. У такий спосіб буде вирішено нинішню проблему відчуження військового капелана з церковної структури, коли священнослужи-

тель приймається до штату Збройних Сил України та інших військових формувань як цивільний працівник, підпадаючи під цілковите підпорядкування військового командування та втрачаючи при цьому юридичний зв'язок із церковним керівництвом. Водночас законопроект передбачає можливість діяльності військових капеланів і у статусі військовослужбовців – у тих випадках, коли відповідний священнослужитель виявляє таке бажання, має належну військову освіту та відповідає іншим вимогам до осіб офіцерського складу.

Слід зауважити, що ідея державного фінансування військових ординаріатів у частині оплати праці військових капеланів може бути реалізована лише у разі внесення змін до ч. 4 ст. 5 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації», яка наразі забороняє фінансування державою релігійних організацій. З цієї метою прикінцеві положення згаданого законопроекту передбачають відповідне виключення з цього обмеження, запроваджуючи можливість державного фінансування військових ординаріатів, у межах оплати праці військових капеланів, які виконують свої обов'язки за державним замовленням. У такий спосіб пропонується реалізувати ідею співфінансування діяльності військових ординаріатів – як за рахунок державних коштів, так і за рахунок коштів відповідного релігійного центру, який буде фінансувати утримання належного адміністративного апарату. Подібна форма взаємодії держави і релігійних організацій реалізована у Законі України «Про освіту», яким запроваджено принцип «гроші за дитиною», в тому числі для закладів освіти, заснованих релігійними організаціями, які з 2019 р. будуть фінансуватися з державного бюджету в межах наявної кількості учнів. Схожий підхід пропонується застосувати і до державного фінансування військових ординаріатів.

Аналіз викладених законодавчих змін та новацій дає змогу зробити висновок про те, що повноцінне впровадження інституту військового капеланства у Збройних Силах України та інших військових формуваннях можливе шляхом прийняття спеціального Закону України «Про військове капеланство», спрямованого на комплексне вирішення означеної проблематики, що підтверджує висунуту під час підготовки цієї статті гіпотезу. В умовах наявних бойових дій на Сході України та ризиків, з якими стикнулися військові капелани бойових частин, неможливо вирішити усі питання функціонування військового капеланства лише за допомогою підзаконних актів чи розрізних змін до окремих законів. Питання статусу військових капеланів, їхнього підпорядкування, навчання, методичного, фінансового та соціального забезпечення, а також укладання двосторонніх договорів між органами державної влади та релігійними організаціями, які будуть покладені в основу їхньої взаємодії, мають стати предметом регулювання окремого закону, проект якого вже розроблено експертами за ініціативи самої релігійної спільноти України.

¹ Владиченко Л. Досвід упровадження військового священства (капеланства) у Збройних силах України / Л. Владиченко // Схід. – 2014. – № 1. – С. 180–185 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Skhid_2014_1_34.pdf

² Дробко Е. В. Державне регулювання у сфері забезпечення душпастирської опіки військовослужбовців Збройних Сил України та створення інституту військового капеланства / Е. В. Дробко // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2014. – № 14.

³ Решетніков Ю. С. Вітчизняний та зарубіжний досвід забезпечення релігійних потреб військовослужбовців / Ю. С. Решетніков // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – № 1 (16). – С. 211–219.

⁴ Результати Круглого столу «Право на свободу совісті військовослужбовців України», проведеного за підтримки Асоціації українських правників 12 грудня 2017 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2361953-kapelanstvo-v-ukraini-ak-derzava-j-cerkva-zabezpecut-pravo-na-svobodu-sovisti-nasih-vijskovosluzbovciv.html>

⁵ Обязательства ОБСЕ в области человеческого измерения. Сборник документов в тематическом порядке. – Варшава: Бюро ОБСЕ по демократическим институтам и правам человека, 2006. – С. 121.

⁶ Білаш О. В. Конкордат як різновид міжнародної угоди та регулятор державно-конфесійних відносин / О. В. Білаш // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – № 29. – Т. 2. – С. 238. – (Серія «Право»).

⁷ Case of Angelini v. Sweden. Decision of the European Commission of Human Rights, 3 December 1986 (Application no. 10491/83) // Yearbook of the European Convention on Human Rights / Council of Europe. – Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1986. – Pages 113–120.

⁸ Case of Iglesia Bdulista «El Salvador» and José Aquilino Ortega Moratilla v. Spain. Decision of the European Commission of Human Rights, 11 January 1992 (Application no. 17522/90) : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://echr.ketse.com/doc/17522.90-en-19920111/view/>

⁹ Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-ХІІ : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/987-12>

¹⁰ Саган О. Н. Державно-конфесійні відносини у їх практичному вияві в Україні // Українській Асоціації релігієзнавців двадцять років. Збірник праць та інформативок / за ред. проф. А. Колодного // Українське релігієзнавство. – К., 2013. – № 65. – С. 68.

¹¹ Здіорук С. І. Політико-правові проблеми організації Служби військових капеланів України / С. І. Здіорук // Суспільно-політичні процеси. – 2016. – Вип. 4. – С. 211–221.

¹² В УГКЦ сподіваються на ухвалення закону про капеланство до літа : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2363188-v-ugkc-spodivautsa-na-uhvalenna-zakonu-pro-kapelanstvo-do-lita.html>

Резюме

Васін М. С. Перспективи законодавчого врегулювання взаємодії держави і релігійних організацій у сфері впровадження військового капеланства.

Аналізуються пропозиції щодо вдосконалення законодавства України, на основі якого забезпечується право військовослужбовців на свободу віросповідання, з урахуванням міжнародних стандартів щодо свободи совісті та релігії. Доводиться до-

цільність прийняття окремого закону про військове капеланство в Україні, спрямованого на врегулювання відносин держави та релігійних організацій під час взаємодії у сфері задоволення релігійних потреб військовослужбовців. До предмета такого законодавчого регулювання пропонується віднести питання статусу військових капеланів, їхнього підпорядкування, навчання, методичного, фінансового та соціального забезпечення, а також укладання двосторонніх договорів між органами державної влади та релігійними організаціями, які будуть покладені в основу їхньої взаємодії.

Ключові слова: свобода віросповідання, душпастирство, військове капеланство, військове духовенство, державно-церковні відносини, релігійні організації, конкордат.

Резюме

Vasin M. C. Перспективы законодательного урегулирования взаимодействия государства и религиозных организаций в сфере внедрения военного священства.

Анализируются предложения по усовершенствованию законодательства Украины, на основе которого обеспечивается право военнослужащих на свободу вероисповедания, с учетом международных стандартов в отношении свободы совести и религии. Доказывается целесообразность принятия отдельного закона о военном капеланстве в Украине, направленного на урегулирование отношений государства и религиозных организаций при взаимодействии в сфере удовлетворения религиозных потребностей военнослужащих. К предмету такого законодательного регулирования предлагается отнести вопросы статуса военных капелланов, их подчиненности, обучения, методического, финансового и социального обеспечения, а также заключения двусторонних договоров между органами государственной власти и религиозными организациями, которые будут положены в основу их взаимодействия.

Ключевые слова: свобода вероисповедания, военное капеланство, военное духовенство, государственно-церковные отношения, религиозные организации.

Summary

Vasin M. The prospects for the legislative regulation of the church-state interaction in the sphere of the introduction of the military priesthood.

Author analyzes the current legislation of Ukraine, on the basis of which the right of servicemen to freedom of religion is ensured, taking into account international standards regarding freedom of conscience and religion. The expediency of the adoption of a special law on military chaplaincy in Ukraine aimed at regulating church-state relations in the sphere of meeting the religious needs of servicemen is being proved. The issue of the status of military chaplains, their subordination, training, methodological, financial and social provision, as well as the making of bilateral contracts between state authorities and religious organizations, which will form the basis for their interaction, are proposed to be the subject of such legislative regulation.

Key words: freedom of religion, chaplaincy, military chaplains, state-church relations, religious organizations.

УДК 342:352.075(477)

В. О. ГІРНЯК

Володимир Олегович Гірняк, аспірант Львівського національного університету імені Івана Франка

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Провідне місце у структурі матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування, як відомо, посідає комунальна власність, підставою для набуття якої є безоплатна передача майна територіальним громадам державою, або іншими суб'єктами права власності, а також майнових прав, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

Слід зазначити, що на сучасному етапі реформування системи публічної влади в Україні, зокрема в контексті процесів децентралізації, особливого значення набуває дослідження проблем матеріально-фінансового забезпечення місцевого самоврядування та ефективного управління об'єктами комунальної власності. При цьому науковий інтерес становить характеристика комунальної власності в конституційно-правовому аспекті, як форми публічної власності.

Потрібно визнати, що окремі проблемні питання, пов'язані з комунальною власністю, з формами участі територіальних громад в управлінні об'єктами муніципальної власності, компетенцією органів місцевого самоврядування щодо комплексного соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, відносин місцевих рад з комунальними підприємствами тощо, досліджувались вітчизняними та зарубіжними вченими – представниками науки конституційного, цивільного, господарського права. Це, зокрема, такі науковці, як К. І. Апанасенко, О. В. Батанов, І. О. Бондаренко, Н. С. Бондар, В. І. Борденюк, Р. Ф. Гринюк, П. Ф. Гураль, Р. А. Джабраїлов, В. М. Кампо, В. В. Кравченко, В. К. Мамутов, В. С. Мартемянов, Л. А. Музика, О. О. Первомайський, В. Ф. Погорілко, В. А. Устименко та інші.

Проте на сьогодні практично відсутні комплексні дослідження проблематики комунальної власності з позицій її конституційно-правового забезпечення. Вищезазначене обумовлює важливість та актуальність даної наукової статті.